

Diarienummer: DO 2026/1993

Utbildningsdepartementet

Yttrande över En förbättrad elevhälsa SOU 2025:113

Sammanfattning

Diskrimineringsombudsmannen (DO) välkomnar utredningens förslag att stärka elevhälsan men anser att förslagen är otillräckliga. Bland annat anser DO att elevhälsans roll och stöd relaterat till en elevs funktionsnedsättning måste framgå av lag. Likaså elevhälsans uppgifter i det elevfrånvarande arbetet. DO anser också att förslaget om vilka professioner som ska ingå i elevhälsan måste kompletteras med arbetsterapeuter, logopedier och fysioterapeuter. Vidare behöver elevhälsans roll och ansvar att identifiera, förebygga och motverka trakasserier, sexuella trakasserier och andra former av diskriminering klargöras. Utöver det menar DO att det behövs ett kunskapslyft för skolhuvudmän och skolpersonal, med fokus på diskriminering och diskrimineringslagen för att alla elevers lika rätt till bästa uppnåeliga hälsa och rätt till inkluderad utbildning ska kunna tillgodoses i praktiken.

Närmare om utredningens förslag

6.1 Förslag om förtydligande av syfte och uppdrag

DO är positiv till att elevhälsans syfte och roll förstärks och att såväl syfte som uppdrag ska framgå av lag. Att tydliggöra elevhälsans syfte och stärka uppdraget samt garantera att elever får tillgång till elevhälsans professioner är något som DO menar främjar alla elevers lika rätt till bästa uppnåeliga hälsa och rätt till inkluderad utbildning. DO anser dock att föreslagen bestämmelse är otillräcklig då den inte uttryckligen omnämner elevhälsans roll och stöd relaterat till en elevs eventuella funktionsnedsättning. Såväl landets antidiskrimineringsbyråer som DO får in många anmälningar som rör bristande tillgänglighet i skolan. Vi anser därför att funktionsnedsättning behöver lyftas explicit i lagen.

Vad gäller förslaget att det ska framgå av lag att elevhälsans arbete ska ske tvärprofessionellt, är även det ett steg i rätt riktning. DO anser dock att även

detta förslag är otillräckligt. Det behöver tydligt framgå att elevhälsan ska stödja skolans personal med hur hinder för lärande inom ramen för undervisningen undanröjs och för att undanröja hinder i elevernas fysiska eller psykosociala lärmiljö. Det gäller även elevhälsans uppgifter i det elevfrånvarande arbetet. Alla skolor och huvudmän behöver arbeta med att främja närvaro och förebygga frånvaro för att säkerställa att elever går i skolan och får den utbildning de har rätt till. Elevhälsans roll i uppdraget med att stödja frånvarande elever tillbaka till skolan behöver också framgå av lag.

DO vill även påminna om utbildningsanordnares skyldighet enligt 2 kap. 7 § diskrimineringslagen. Det vill säga att, när utbildningsanordnaren får kännedom om att en elev upplever sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier, utreda omständigheter och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra trakasserier i framtiden. DO anser att elevhälsan har en mycket viktig roll i detta arbete både vad gäller att informera huvudmannen och att bistå densamme i hur framtida trakasserier kan motverkas. Det får inte råda några tveksamheter kring att det är något som ingår i elevhälsans uppdrag. De myndigheter som får regeringens uppdrag att ta fram föreskrifter om elevhälsans roll måste därför få ett explicit uppdrag att formulera vilken roll elevhälsan har vad gäller huvudmannens skyldigheter att utreda och vid behov förebygga och motverka att trakasserier och sexuella trakasserier sker i framtiden i ett enskilt fall. Uppdraget behöver även inkludera elevhälsans roll vad gäller huvudmannens skyldighet att vidta aktiva åtgärder enligt 3 kap. 16 1 § diskrimineringslagen. Detta gäller även i det fall regeringen väljer att själv ta fram föreskrifterna.

6.2 Skärpta utbildningskrav för vissa av elevhälsans professioner

DO tillstyrker att det inom elevhälsan ska finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog, hälso- och sjukvårdskurator och specialpedagog eller speciallärare. DO anser dock att förslaget är otillräckligt och att ytterligare kompetenser såsom arbetsterapeuter, logopedier och fysioterapeuter behövs för att elever med funktionsnedsättning ska kunna uppnå bästa uppnåeliga hälsa och få lika tillgång till inkluderad utbildning som elever utan funktionsnedsättning. Vidare tillstyrker DO förslaget som innebär en skärpning av utbildningskrav för den som tjänstgör inom elevhälsans psykosociala insats. I sammanhanget vill DO framhålla vikten av att personal inom elevhälsan beaktar Sveriges internationella överenskommelser och har kunskap om elevens rätt till inkluderad utbildning på sätt som framgår av artikel 24 i funktionsrättskonventionen. DO vill även påminna om barnrättskommitténs rekommendation att staten

bör öka antalet stödlärare och bygga upp föräldrars, lärares och andra yrkespersoners förmåga att inse behoven hos barn med funktionsnedsättning och särskilt värdet av inkluderande utbildning.¹

Inom ramen för DO:s dialog med organisationer i civila samhället har vi fått till oss att elevhälsan ibland saknar kunskap om rasism och diskriminering, och om effekterna av trauman orsakade av rasism och diskriminering, vilket gör att elever som utsätts för rasism och diskriminering i skolan upplever en dubbel utsatthet om de möts med oförståelse och okunskap. Liknande synpunkter har framförts av hbtqi-organisationer. Att elevhälsan har kunskap om innebörden av diskriminering utifrån olika diskrimineringsgrunder är viktigt för att elever ska få adekvat stöd.

6.10 Insatser för att stärka huvudmannens styrning och ledning av elevhälsan.

DO instämmer i utredningens bedömning att skolhuvudmännen behöver säkerställa att rektorer har tillräckliga kunskaper för att leda elevhälsans medicinska insatser. Vi anser dock att ytterligare åtgärder behövs vad gäller utbildning och stöd till skolhuvudmännen. För att förbättra situationen i skolan rekommenderar DO att regeringen beslutar om ett kunskapslyft för skolhuvudmän och skolpersonal, med fokus på diskriminering och diskrimineringslagen. Syftet bör vara att skolor bättre ska kunna förebygga, identifiera och vidta åtgärder mot diskriminering. Kunskapslyftet bör ha särskilt fokus på:

- Skolors utrednings- och åtgärdsskyldighet när en elev upplever sig utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier.
- Skolors ansvar att vidta åtgärder för tillgänglighet för att en elev med funktionsnedsättning ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning.
- Aktiva åtgärder – genom ett förebyggande och främjande arbete för att motverka diskriminering och på annat sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund.

Beslut i detta ärende har fattats av diskrimineringsombudsman Lars Arrhenius efter utredning och förslag av utredaren Annika Jyrwall Åkerberg. I den slutliga handläggningen har också enhetschefen Cecilia Narby,

---

¹ Kommittén för barnets rättigheter: Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport. För antagande av kommittén vid dess nittioandra möte (16 januari –3 februari 2023), p. 31 c.

tillförordnad sektionschef Janna Törneman, experten Tarik Qureshi och den strategiske rådgivaren Anna Eriksson deltagit.

Lars Arrhenius